

Informació en relació a la detecció de la pampa del Caucas - *Heracleum mantegazzianum* - a Andorra - resultat negatiu.

Clara Pladevall, 8 de juliol de 2025

Recentment va sortir al diari la notificació que s'havia detectat pampa del Caucas a la Vall d'Incles, Andorra (Altaveu digital, 5/7/2025; https://www.altaveu.com/actualitat/medi-ambient/pampa-caucas-obre-pas-vall-incles_67876_102.html). Arrel de la importància que té la prevenció per a la gestió eficaç de les espècies invasores, l'equip de ciències biològiques de l'AR+I (Andorra Recerca + Innovació), va sol·licitar més informació al diari esmentat, per tal de verificar o descartar la presència d'aquesta espècie a Andorra.

El resultat de les visites fetes a la zona de la Vall d'Incles conclouen que **no es pot dir que la pampa del Caucas – *Heracleum mantegazzianum* – es trobi a la vall anomenada.**

A continuació, però, exposem les principals característiques de les espècies i les dificultats per a la seva correcta identificació.

A Andorra hi ha descrita una espècie i amb dues subespècies del gènere *Heracleum*, una planta autòctona, de la família de les umbel·líferes amb una vistositat i hàbit reconeixible com a gènere:

Heracleum sphondylium subsp. *granatense*

Heracleum sphondylium subsp. *pyrenaicum*

A la península ibèrica encara hi hauria una altra subespècie, l'*Heracleum sphondylium* subsp. *sphondylium*, i recentment s'hi han incorporat altres espècies exòtiques del mateix gènere.

Les dues subespècies autòctones són molt comunes a Andorra, ambdues viuen a prats de muntanya, prats de dall, marges humits dels boscos o de marges de camins també amb humitat important. Té varis noms en català: belleraca, fullaraca, cornassa, fals salsufagi ... i pot viure fins els 2.200m d'altitud.

No creixen dins de prats de dall de forma uniforme degut a la gestió que es fa d'aquests prats gestionats. El dall impedeix normalment a la belleraca, que la planta fructifiqui i s'extengui, però quan el dall s'abandona, la planta té una tendència natural a ocupar més espai, ja que la quantitat de fruits que fa és molt gran.

Tot i que hi ha molta variabilitat en l'aparença d'aquestes dues subespècies andorranes, a vegades es produeixen híbrids entre ambdues i també (a altres indrets) s'han detectat hibridacions amb altres espècies del mateix gènere, fet que incrementa aquesta variabilitat intrínseca.

Segons Flora Iberica (Castroviejo, et al. 1986 - 2025; *Umbelliferae*; núm. 76. *Heracleum*) els caràcters morfològics que permeten identificar les diferents espècies són els següents:

- La subespècie ***pyrenaicum*** es caracteritza per tenir les fulles basals palmato-lobades i amb un toment blanc al revers, que pot ser de pubescent a híspid, i amb unes tiges amb també una pilositat evident a la part basal, sent uns dels caràcters que més s'observen a les mostres andorranes.

- La subespècie ***granatense*** tindria les fulles basals ternatisectes amb 3 segments peciulats i també piloses al revers, i també és fàcilment observables a Andorra.
- La subespècie ***sphondylium*** tindria unes fulles basals pinnatisectes amb 5-7 segments i pubescents al revers. Aquesta subespècie no ha estat descrita a Andorra (sí a Espanya) però aquests caràcters sí que poden observar-se i cal tenir en compte altres característiques descriptives.

Aquest gènere, l'*Heracleum*, engloba com hem dit, moltes altres espècies dins del que és el continent europeu, entre les que es troba la pampa del Caucas, ***Heracleum mantegazzianum***, una planta aquí exòtica i amb caràcter invasiu que a més de les problemàtiques ecològiques presenta un element de preocupació per a la salut humana ja que té components fotosensibles que poden causar urticària, butllofes o ferides només pel contacte amb la pell i posterior exposició al sol.

Per distingir bé aquesta espècie exòtica cal tenir en compte els caràcters següents: mida molt gran, gegant (de 2 a 3,5m d'alt); fulles basals molt grans i de forma general ovada (i de fins a 300 x 150cm de llarg), amb segments llargament acuminats a l'àpex (acaben cada un dels segments amb una forma de llança estreta); tiges de la base de les fulles quasi cilíndrica, sense un canal que sí que és evident a les plantes autòctones, i a vegades amb taques vermelloses; flors molt grans (60cm o més d'ample) amb més de 40 radis (entre 50-150). Vegeu la taula 1 amb els caràcters identificatius sintetitzats.

La variabilitat de les espècies autòctones fa que a vegades ens pugui semblar que una belleraca autòctona és molt alta, té taques vermelles o fulles molt grans, però és **el conjunt de varis d'aquests criteris** que ens ha de fer pensar que estem davant de la identificació correcta. Davant del dubte, la planta no s'ha de tocar i es recomana de poder prendre fotografies de les fulles, les flors i els fruits, així com de l'hàbit general de la planta si és possible, i poder localitzar-la a l'espai, per avisar adequadament al Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat del Govern d'Andorra.

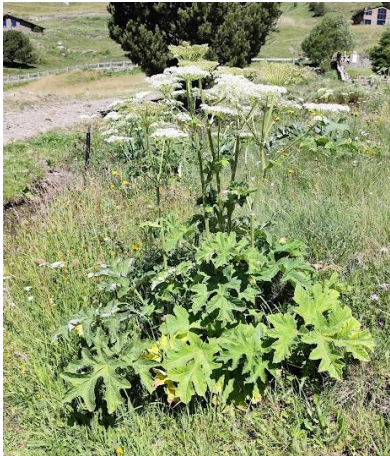
La pampa del Caucas ha estat descrita a la vall del Segre fins a proximitats de la Seu d'Urgell, però no a la vall de la Valira, i tampoc va ser detectada a l'estudi que es va fer l'any 2024 als cursos fluvials andorrans prospectats (Dalmau & Pladevall, 2024) - (sobretot intensament a la parròquia de Sant Julià, però també amb revisions més puntuals a les altres parròquies). La comarca de l'Alt Urgell té un total de 41 poblacions, només 5 d'elles aigües del Segre avall per sota de la Seu d'Urgell, la resta estarien localitzades en direcció la Cerdanya, i en el total de Catalunya hi hauria al voltant d'unes 78 localitats que han estat gestionades entre la seva detecció l'any 2016 i l'any 2022 (Bisbe, E. & Fàbregas, E. 2022).

A Andorra l'*Heracleum mantegazzianum* està recollida al Reglament d'espècies exòtiques invasores (BOPA, 2023) com una de les espècies de l'Annex II. *Espècies o grup d'espècies de flora considerades exòtiques invasores*, així com *Heracleum persicum* i *Heracleum sosnowskyi*, cap de les 3 detectades actualment a Andorra.

Andorra Recerca + Innovació treballa en xarxa amb entitats de fora d'Andorra en l'estudi i comprensió de la biodiversitat pirinenca, com la flora exòtica invasora. El Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat del Govern d'Andorra és l'autoritat competent per a la gestió d'aquestes espècies, algunes de les quals ja disposen d'un pla de control, com el seneci del Cap (Martínez, et al., 2024).

Accions com la prevenció han d'anar acompanyades de la sensibilització cap a la ciutadania, per a fomentar el coneixement de l'impacte d'aquestes espècies als ecosistemes locals i facilitar la detecció precoç gràcies a una ciutadania implicada i informada.

FIGURA 1. Síntesi dels caràcters identificatius i distintius de la pampa del Caucas – *Heracleum mantegazzianum* en relació als *Heracleum*'s autòctons.

	<i>HERACLEUM MANTEGAZZIANUM</i>	<i>HERACLEUM SPHONDYLIUM</i> subsp. <i>pyeranaicum</i> <i>HERACLEUM SPHONDYLIUM</i> subsp. <i>granantense</i>
Nom català	Pampa del Caucas – Julivert gegant	Belleraca, fullaraca
Estatut i origen	Exòtica i invasora. Originària del Caucas i l'Àsia central. Actualment estesa arreu del continent europeu i USA, introduïda com a planta ornamental	Autòctones del Pirineu i Europa en sentit ampli
Hàbitat - ambient	Espais montans, riberes de rius i herbassars humits de clarianes de bosc o marges de camins	Prats de dall, prats, marges de bosc i de camins, zones amb humitat
Dimensions	De 2 a 3m d'alt (màx. 5m)	Fins a 2m en condicions molt bones
Fulles	Molt grans (150 x 300 cm) i amb els segments molt acuminats. Subdividides en 3 grans blocs.	Fulles subdividides, dentades i piloses al revers. Segments normalment obtusos i no acuminats, però amb molta variabilitat.
Tija	Pecíol de les fulles subcilíndric, taques vermelloses	Pecíol de les fulles amb un canal, pot presentar taques vermelloses però menys
Flors	Més de 40 radis per flor (entre 50 i 150)	Màxim 40 radis per flor (entre 10 a 40)
Fotos	 Foto: Jérôme Dao a Turpin, J. Dao & C. Cottaz (2023). Foto: Pere Aymerich a ICHN 2020.	 Foto: Clara Pladevall, AR+I. Foto: Clara Pladevall, AR+I.

Bibliografia citada

Aymerich, P., Bisbe, E., Fàbregas, E., Guirado, M. 2020. Expansió d'una planta invasora (*Heracleum mantegazzianum*, Apiaceae) a Catalunya. Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, 84: 25-29.

Bisbe, E. & Fàbregas, E. 2022. PROSPECCIÓ I CARTOGRAFIA DE POBLAMENTS DE PAMPA DEL CAUCAS (*Heracleum mantegazzianum*) ENTORN DE LES RIBES DEL SEGRE (CERDANYA- ALT URGELL) 2022. Galanthis, Generalitat de Catalunya.

BOPA, 2023. Decret 496/2023, del 25-10-2023, de modificació del Reglament d'espècies exòtiques invasores.

Castroviejo, et al. 1986 - 2025; Flora iberica, vol. *Umbelliferae*; núm. 76. *Heracleum*.

Dalmau, M. & Pladevall, C. 2024. Estudi de l'estat actual del seneci del Cap (*Senecio inaequidens*) a Andorra i control d'altres espècies de flora exòtiques invasores. Any 2024. Andorra Recerca + Innovació, estudi inèdit.

Galanthis, sd. Fitxes per a la identificació de la Flora Exòtica Invasora a Catalunya. https://mediambient.gencat.cat/web/.content/home/ambits_dactuacio/patrimoni_natural/especies_exotiques_medinatural/llista_sp_catalogades/flora/doc/Fitxa_Heracleum_mantegazzianum_GALANTHUS.pdf

Martínez Mora, V., Dalmau Miarnau, M., Betriu Sebastià, F. (2024). Pla de control de la flora exòtica invasora al Principat d'Andorra. Seneci del Cap (*Senecio inaequidens*).

Turpin, L., Dao, J. Cottaz, C. 2023. Plan de lutte regional et transfrontalier relatif à la Berce du Caucase. Région occitanie (France) / Catalogne (Espagne). Conservatoires botaniques nationaux méditerranéen et des Pyrénées et de Midi-Pyrénées.

ANNEX 1. Notícia sorgida a l'Altaveu Digital sobre la pampa del Caucas.

MEDI AMBIENT

La pampa del Caucas s'obre pas a la vall d'Incles

Es tracta d'una planta invasora que està causant problemes en altres indrets i que comença a introduir-se en espais naturals del país

TONI SOLANELLES

05/07/2025 (20:28 CET)

1 COMENTARI

Malgrat que no ho fa amb la mateixa força, per exemple, que el seneci del Cap (Senecio inaequidens), és ben clar que una altra planta invasora, en aquest cas la pampa del Caucas, també es comença a obrir pas per paratges naturals d'Andorra. Per exemple, a la vall d'Incles.

Per molt maca que pugui semblar aquesta planta, no ha de fer cap gràcia. Prou ho saben els científics, els naturistes. La pampa del Caucas (*Heracleum mantegazzianum*) és una espècie invasora que figura com un dels organismes invasors preocupants a la Unió Europea. **Es tracta d'una planta de grans dimensions –pot arribar fins als dos o quatre metres d'alçada– originària de les muntanyes del Caucas, que es va importar al centre i nord d'Europa amb finalitats ornamentals** per exemple en jardins.

La conseqüència més greu que ocasiona la seva presència és el **perill que representa per a la salut humana. Conté una substància tòxica sensible a la llum del sol** que ocasiona lesions diverses com ara nafres, cremades, butllofes o inflamacions si es té un contacte directe amb la planta i alhora s'exposa la zona a la llum del sol.

Des de l'agència d'investigació Andorra Recerca i Innovació (AR+I) fa temps que es treballa per mirar d'evitar que salti de manera generalitzada com ha fet el seneci, una flor groga, pel país. Però sembla complicat. **Ara el que es podrà fer és mirar d'aïllar-la si aïllar-la es pot fer. O, com a mínim, intentar de treballar perquè aquesta espècie floral es reproduïxi de forma descontrolada i indiscriminada.** La missió, però, no sembla gens senzilla.